

Květen 2022

TEROR V BUFFALU A ZATÝKÁNÍ V NĚMECKU: CO MAJÍ SPOLEČNÉHO?

Jan Havlíček

Shrnutí

V rozmezí pouze dvou dnů došlo v minulých týdnech ve Spojených státech a Německu k aktům terorismu. Zatímco v Německu byl čin naštěstí překažen ještě ve stádiu příprav, v americkém Buffalu útočník postřelil 13 osob, z toho 10 smrtelně. I když se incidenty odehrály na odlišných kontinentech a nejspíš nemají přímou souvislost, několik faktorů je přeci jen spojuje.

Hlavní body

- V obou případech, ať už vykonaných či ve stádiu příprav, se jedná o zločiny z nenávisti a rasově motivovaný násilný extremismus.
- Oba extremisté se dají označit za osamělé aktéry, k jejichž radikalizaci došlo v online prostředí.
- U obou extremistů je mimo jiné vysoce znepokojujícím faktorem jejich nízký věk – 16 a 18 let.
- Oba extremisté měli potřebu zanechat po sobě manifest, který by po vzoru minulých pravicových extremistů a teroristů šířil jejich xenofobní myšlenky a zvrhlý pohled na svět.

Úvod

V minulých týdnech došlo ve Spojených státech k sérii útoků tzv. aktivních střelců. Nejzávažnější z nich si vyžádal 21 obětí, z toho 19 dětí a dvě učitelky. K útoku došlo na základní škole v Uvalde ve státě Texas a jedná se o doposud nejtragičtější školní střelbu v historii tohoto státu. Dle dostupných informací se zdá, že pachatel neměl politický motiv ke svému činu (Kilander, 2022). Údajně měl psychické problémy a v minulosti byl šikanován. Vzhledem k počtu obětí, které za sebou jeho útok zanechal, je logické, že na sebe tento čin přitáhl většinu mediální pozornosti. Následující komentář se však věnuje dvěma dřívějším incidentům, které byly důsledkem střelby v Texasu upozaděny, avšak neměla by jim být přikládána menší důležitost. Na rozdíl od texaského střelce totiž potvrzují znepokojující trend posledních let, který existuje jak ve Spojených státech, tak v Evropě – vzestup pravicově extremistického násilí, propojeného s bizarními konspiračními teoriemi.

Zatímco všechny incidenty z poslední doby by si nepochybně zasloužily celospolečenskou debatu o regulaci zbraní, zatýkání 12. května v německém Essenu a o dva dny pozdější střelba v americkém Buffalu musí být řešeny ještě z dalších perspektiv. Tou hlavní je ideologická propojenost obou událostí a fakt, že oba podezřelí své činy dlouho a pečlivě plánovali. Jejich cíle byly politicky a rasově motivované. V Essenu byl útok překažen naštěstí ještě ve stádiu příprav, což by však nemělo ubírat na jeho závažnosti. Dle dostupných informací totiž šlo v zásadě pouze o štěstí. Policie zasáhla na poslední chvíli na základě tipu od studenta, který uvedl, že jeho spolužák zřejmě plánuje „krvavou lázeň“ ve škole. V Buffalu se o dva dny později o dva roky staršího pachatele už zastavit nepodařilo.

Zatýkání v Německu

12. května čtvrtek ráno vtrhla německá speciální policejní jednotka z Essenu v Severním Porýní-Vestfálsku do bytu 16letého studenta („Anders Breivik als ‚Vorbild‘: Das rechte Manifest von Jeremy R.“, 2022). V bytě u něj policie našla 16 trubkových bomb, obzvláště nebezpečnou hřebíkovou bombu, několik kuší a jiné po domácku vyrobené zbraně. Mladík plánoval teroristický útok na minimálně jednu školu, možná dvě. Tou první měla být jeho stávající střední škola – Don-Bosco-Gymnasium. Druhou jeho bývalá škola – Realschule am Schloss Borbeck („Boy, 16, arrested over alleged plot to attack local school“, 2022).

Vyšetřovatelé věří, že konal sám, avšak v širší souvislosti patřil mezi členy pravicově extremistického spektra. Jak bude obdobně popsáno i u útočníka z Buffala, při prohlídce bytu policie našla mimo jiné také manifest, který potvrzuje pachatelovy extremistické myšlenky. Měly být xenofobního, antisemitského a islamofobního rázu. Co se týče psychického stavu mladíka, měl prý psychické problémy a sebevražedné sklony. Ve svém manifestu blíže nepopsaným způsobem volal o pomoc. Vzhledem k útočnickovu nízkému věku policie nezveřejnila jeho jméno, a jelikož k útoku nakonec nedošlo, mediální pokrytí je poměrně strohé a další detaily přípravy teroru nejsou známy. V apartmánu podezřelého byly následně nalezeny materiály nejen o pravicově extremistických ideologiích, ale také konspiračních teoriích („German police foil teenage school ‚Nazi attack‘“, 2022).

Že má Německo s násilným pravicově motivovaným extremismem značný problém vychází najevo v posledních letech. Na vzestupu jsou zločiny z nenávisti, jejichž počet se za poslední dekádu více než zdvojnásobil. V minulém roce bylo v Německu zaznamenáno 55 048 politicky motivovaných zločinů, což je nejvyšší číslo od roku 2001, kdy se statistika začala vést. Na 41% obětí pak útočili pravicoví extremisté. Nejstrmější růst zaznamenaly činy antisemitské, kterých za minulý rok přibývalo až o 29%. Nutno dodat, že část antisemitských činů měli na svědomí i islamisté a levicoví extremisté (Grieshaber, 2022). Že mohou činy z nenávisti přerůst v terorismus lze ilustrovat na útocích z let 2019 a 2020. Ve městě Halle v roce 2019 zabil pravicový extremističtější dvě osoby při útoku na synagogu. V následujícím

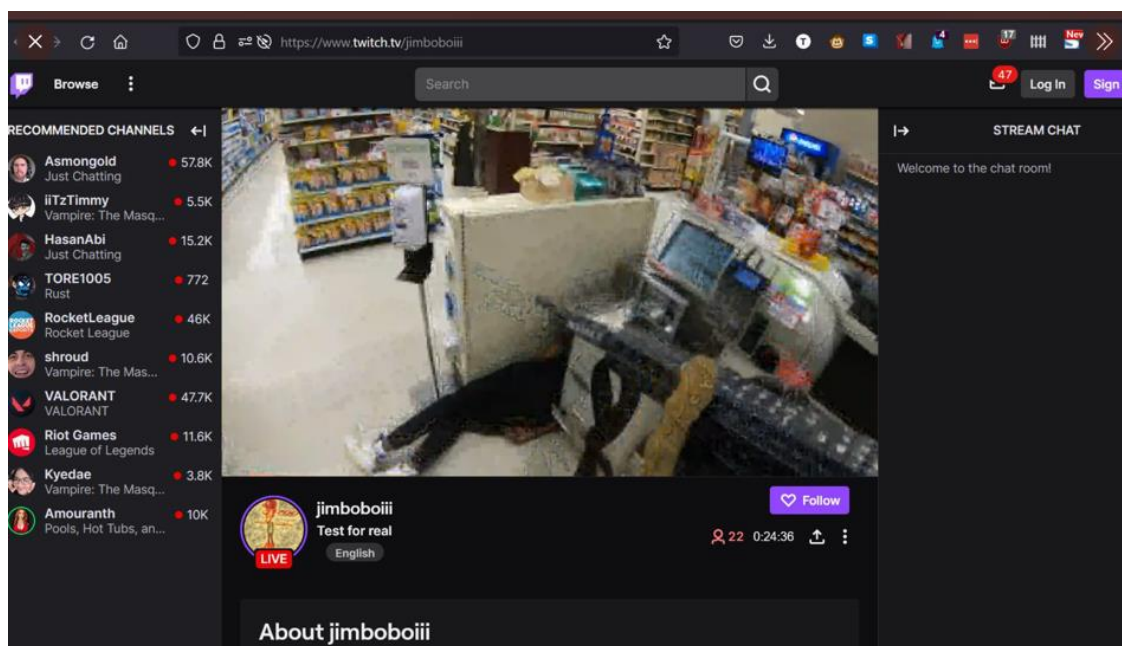
roce ve městě Hanau rovněž pravicový extremist zastřelil deset osob a dalších pět zranil při útoku na dva šiša bary, které byly navštěvovány zejména obyvateli kurdského a tureckého původu.

Teror v Buffalu

Na rozdíl od Německa, v americkém Buffalu ve státě New York se teroru zabránit nepodařilo. Máme kvůli tomu i více informací o pachateli, jeho motivaci a celkově způsobu myšlení. V sobotu 14. května, tedy o dva dny později, než došlo k zatčení extremisty v Essenu, postřelil osamělý aktér v Buffalu třináct osob, z toho deset smrtelně. Útočník cílil výhradně na Afroameričany. Jde o jeden z nejvíce smrtících rasistických útoků v novodobé americké historii. Útočník, vyzbrojený automatickou puškou, si záměrně vybral čtvrť, kde žijí převážně lidé s tmavou barvou pleti. Vysoce znepokojivé jsou širší souvislosti útoku.

Tou první je pachatelova inspirace a obdiv k minulým útočníkům a snaha stát se jedním z nich. Pachatel, 18letý Payton Gendron, chtěl svým činem zanechat odkaz – zapsat se do dějin pravicových extremistů. Útok si natáčel a živě přenášel na platformě Twitch¹ (obrázek 1). Stejně jako v případě výše zmíněného německého extremisty a dalších známých pravicových teroristů, i Gendron po sobě zanechal 180stránkový manifest, od kterého si sliboval, že bude šířen, obdivován a následován. Details z manifestu jsou popsány dále v textu. Tato metodika vysílá jasný varovný signál. Pravicoví extremisté a teroristé navazují jeden na druhého, uctívají jeden druhého. Čím více obětí jejich útoků, tím vyšší získají postavení na společenských žebříčcích v jejich online komunitách.

Obrázek 1: Gendron si útok natáčel a živě vysílal na platformě Twitch.

Zdroj: Twitter.com, 2022

S obdivem svých předchůdců tomu nebylo jinak ani u Gendrona. Na své pušce (obrázek 2) měl napsaná jména několika předešlých pravicových teroristů: Dylanna Roofa, který v roce 2015 útočil v Jižní Karolíně na černošský kostel, Roberta Bowerse, který zaútočil na synagogu v Pittsburghu v roce 2018 a Brentona Tarranta, který útočil na mešity na Novém Zélandu v roce 2019. S touto logikou je bohužel

¹ Na této platformě byl útok vysílán živě cca dvě minuty, než se ho podařilo zablokovat.

potřeba připravit se na to, že již nyní se radikalizují nebo už jsou radikalizováni další extremisté, kteří budou chtít napodobit mimo jiné i útočníka z Buffala.

Obrázek 2: Automatická puška útočníka z Buffala, na které je zobrazeno několik jmen předešlých pravicových extremistů a mnoho dalších znaků s rasistickým podtextem.

Zdroj: „Buffalo Shooter: Gun Littered With Racist Language“, 2022

O motivaci útočníka rovněž nemůže být mnoho pochyb. Lze ji snadno vyčíst jak ze znaků, hesel a svých „vzorů“ na útočné pušce, tak i z „manifestu“, který po sobě zanechal. Jak lze vidět z obrázků výše i níže (obrázek 3), na pušce měl dále napsanou rasistickou urážku „nigger“ a číslo 14. To je v komunitě pravicových extremistů známý symbol, který poukazuje na 14 slov: "We must secure the existence of our people and a future for white children," v překladu, „musíme zajistit přežití našich lidí a budoucnost pro bílé děti“. Manifest, který po sobě zanechal, je silně rasistický, plný teorií o nadřazenosti bílé rasy a dalších pravicově extremistických konspirací. Útok v něm označuje za „shitposting² v reálném životě“. Odkazuje se na předešlé masové střelby, které ovlivnily jeho plánování (Kilander, 2022).

² Jako „shitposting“ jsou označovány příspěvky na sociálních sítích a online fórech, které jsou často agresivní, ironické a velmi chabé kvality. Jejich cílem je odvést pozornost od podstaty diskuse.

Obrázek 3: Další hesla na pachatelově zbrani – nadávka „nigger“ a číslo 14.

Zdroj: Twitter.com, 2022

Svůj „manifest“ zanechal Gendron na platformě Discord. Jde komunikační platformu původně využívanou zejména lidmi hrajícími online hry (podobně jako Twitch, kde útočník živě útok vysílal). Discord se však rychle stal oblíbenou platformou extremistů, jejichž aktivity se správcům nedaří eliminovat. Gendron si zde v soukromém chatu vedl formou zápisků svůj manifest. Až cca půl hodiny před útokem ho sdílel úzké skupině lidí. Za pozornost stojí, že nikdo z této skupiny ho nenahlásil na policii (Goggin & Collins, 2022).

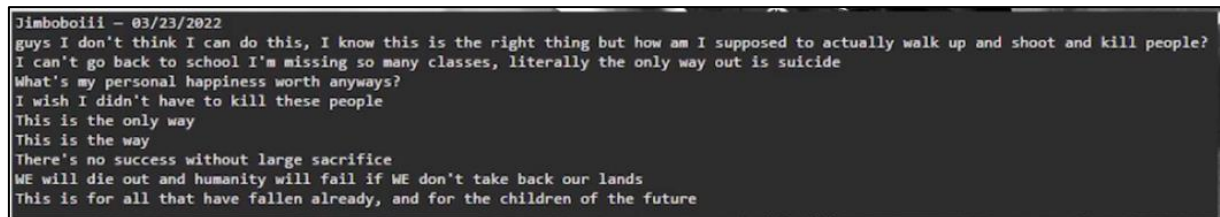
Dle svého manifestu začal plánovat útok v prosinci. V tu dobu označil za místo potenciálního útoku město Rochester, kde žije větší množství afroamerického obyvatelstva. Až později zvolil Buffalo. V únoru zvažoval za cíl kostely. Zvažoval také útok na základní školu, od kterého ho údajně odradilo školní zabezpečení. Nebyl si jistý, jak by se do školy dostal a jak by ji opustil. Kolem této školy projížděl při obhlídkách supermarketu Tops, kde se útok nakonec uskutečnil (Goggin & Collins, 2022). Zápisky poskytují rovněž dobrý vhled do jeho povahy a radikalizace. Na příklad 5. května popsal následující:

„Není to tak, že bych neměl rád lidi. Lidé ale zapřičiňují, že se cítím velmi nepříjemně, kvůli čemuž jsem strávil pravděpodobně roky života v online prostoru. Popravdě řečeno, lituji toho. Nechodím často ke kamarádům domů, na párty a podobně. Každý den jdu po škole domů hrát hry, sledovat YouTube a být sám. Rasistou jsem se stal poté, co mi 4chan začal dávat fakta.“ (Goggin & Collins, 2022)

Gendron se přiznává, že se radikalizoval na 4chanu. Jde o internetovou subkulturu, tzv. *imageboard*, na kterém mohou uživatelé anonymně sdílet jakýkoliv obsah, včetně vysoce explicitního. Často tak činí formou obrázků, často dochází k výše popisovanému *shitpostingu*. 4chan a podobné platformy se staly centrem radikalizace pravicových extremistů.

Z Gendronových zápisků na Discordu dále vyplývá, že o sobě a svém manifestu značně pochyboval. Zde jsou dva příklady. Jimboboiii bylo útočnickovo uživatelské jméno na platformách Twitch i Discord.

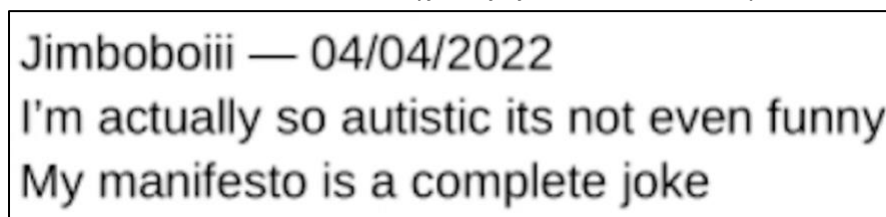
Obrázek 4: Gendron o plánovaném činu pochyboval, zvažoval sebevraždu, chystal se „obětovat“. Poslední dva řádky poukazují na jeho ovlivnění konspirační teorií „The Great Replacement“, která hraje u novodobých pravicových extremistů často klíčovou roli.


```
Jimboboiii - 03/23/2022
guys I don't think I can do this, I know this is the right thing but how am I supposed to actually walk up and shoot and kill people?
I can't go back to school I'm missing so many classes, literally the only way out is suicide
What's my personal happiness worth anyways?
I wish I didn't have to kill these people
This is the only way
This is the way
There's no success without large sacrifice
WE will die out and humanity will fail if WE don't take back our lands
This is for all that have fallen already, and for the children of the future
```

Zdroj: Shvartz, 2022

Obrázek 5: O svém manifestu se vyjadřuje jako o „totálním vtipu“.


```
Jimboboiii — 04/04/2022
I'm actually so autistic its not even funny
My manifesto is a complete joke
```

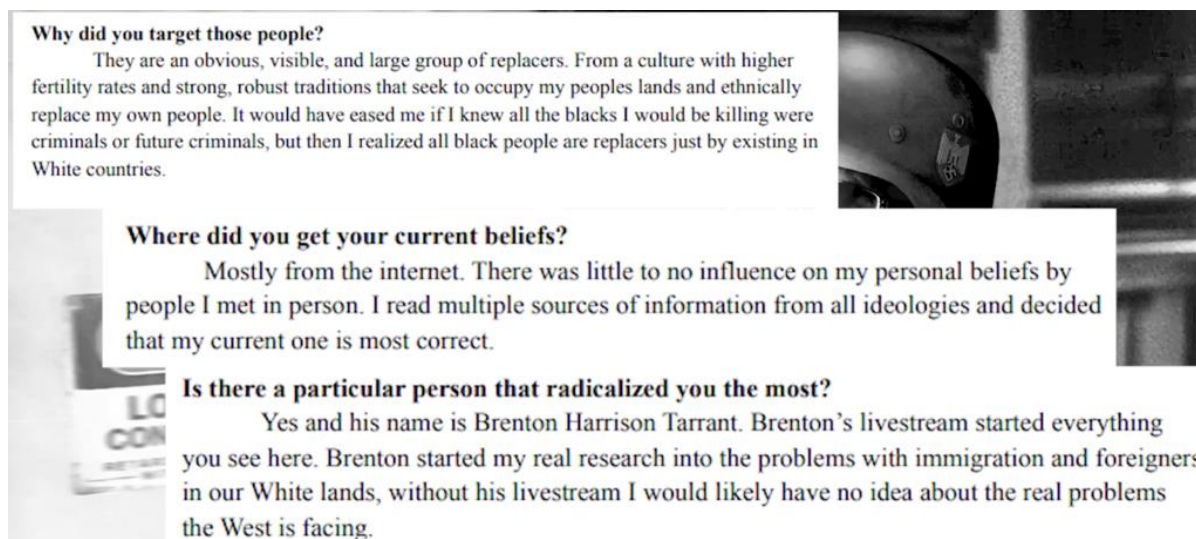
Zdroj: Shvartz, 2022

Konspirační teorie „The Great Replacement“

Víra v tuto bizarní teorii byla jedním z faktorů, které buffalského útočníka k činu vedly. Jedná se o rasistickou konspirační teorii, která předpokládá, že existuje záměr elit (často židovských) nahradit bílou populaci lidmi jiných etnik. K tomu má dojít primárně prostřednictvím migrace do zemí, kde zatím převládá bělošské obyvatelstvo, tedy primárně do Evropy a USA. Zatímco základní myšlenky této teorie jsou staré již několik desítek let, ucelený název je datován do roku 2012, kdy Francouz Renaud Camus vydal knihu o invazi afrických migrantů do Evropy – „Le Grand Remplacement“.

Přívrženci teorie mají své modly – teroristy, kteří v poslední dekádě spáchali rasistické teroristické útoky po celém světě. Řadí se mezi ně Anders Breivik (útoky v Norsku, 2011), Dylann Roof (útok v Charlestonu v Jižní Karolíně na černošský kostel, 2015), Robert Bowers (útok na synagogu v Pittsburghu, 2018) nebo Brenton Tarrant (útoky na mešity na Novém Zélandu, 2019; obrázek 6). Někteří z těchto jmen je možné rozpoznat i na zbrani útočníka z Buffala (obrázek 2).

Obrázek 6: Část Gendronova manifestu, kde si odpovídá na několik otázek. Je z nich patrné mimo jiné ovlivnění konspirační teorií The Great Replacement.

Zdroj: Shvartz, 2022

Vysoce znepokojující je fakt, že teorii pomáhají šířit i představitelé některých mainstreamových médií. Jedním takovým ve Spojených státech je Tucker Carlson z Fox News (Anti-Defamation League, 2022), který je považován za mainstreamového konzervativce. Díky tomu jsou podobné činy legitimizovány. Paradoxní v tomto kontextu je, že i vůči Carlsonovi se útočník z Buffala vymezil, když Fox News ve svých zápiskách označil za součást „globální konspirace“ proti němu.

Závěr: Co mají útoky společného?

Z dostupných otevřených zdrojů nevyplývá, že by měly útoky přímou souvislost, na příklad, že by spolu útočníci komunikovali. Nicméně je velmi pravděpodobné, že se radikalizovali a pohybovali ve stejném online prostředí, na stejných platformách. V dnešní době jde totiž o notorické herní platformy, sociální sítě nebo poříderní imageboardy, které se nedaří kontrolovat a regulovat. Už delší doby slouží tato místa jako semeniště pro radikalizaci pravicových extremistů. Oslavují se zde modly – teroristé, kteří mají na svědomí nejvyšší počty obětí. Rozšiřují se tu konspirační teorie, často s rasistickým podtextem. Vzniknul nový vzorec útoků, které mají za cíl zabít co nejvyšší počet lidí jiného etnického či náboženského původu, a zároveň za sebou zanechat odkaz („manifest“), který bude inspirovat další útočníky.

Pro výše popisované extremisty je společné to, že jsou velmi nízkého věku – 16 a 18 let. Odpovídá to fenoménu, kdy u pravicových extremistů dochází čím dál častěji k radikalizaci v online světě a v počítačových hrách. Nejspíše také jednali osamoceně, což je řadí do kategorie osamělých aktérů (často nazývaných „osamělými vlky“). Toto kategorizování však není zcela přesně, jelikož k jejich radikalizaci došlo vlivem působení okolní komunity, předešlých teroristů a šířením konspiračních teorií. V obou případech šlo o zločiny (či jejich přípravu) z nenávisti a rasově motivovaný násilný extremismus, spadající na politickém spektru pod extremismus pravicový. V neposlední řadě oba extremisty spojuje také to, že měli potřebu zanechat po sobě manifest, který by po vzoru minulých teroristů šířil jejich xenofobní myšlenky a zvrhlý pohled na svět.

Zdroje

Anders Breivik als „Vorbild“: Das rechte Manifest von Jeremy R. (2022). Focus.de. https://www.focus.de/panorama/welt/16-jaehriger-verdaechtigt-sek-stuermt-wohnung-polizei-verhindert-amoklauf-an-essener-schule_id_97979252.html

Anti-Defamation League. (2022). Deplatform Tucker Carlson and the "Great Replacement" Theory. <https://www.adl.org/resources/blog/deplatform-tucker-carlson-and-great-replacement-theory>

Boy, 16, arrested over alleged plot to attack local school. (2022). Euronews. <https://www.euronews.com/2022/05/12/boy-16-arrested-over-alleged-plot-to-attack-local-school>

Buffalo Shooter: Gun Littered With Racist Language. (2022). TMZ. <https://www.tMZ.com/2022/05/17/buffalo-shooter-gun-racist-writing/>

German police foil teenage school ‚Nazi attack‘. (2022). The Local. <https://www.thelocal.de/20220512/german-police-foil-teenage-school-nazi-attack/>

Goggin, B., & Collins, B. (2022). Buffalo suspect considered attacking elementary schools, churches, according to online chat logs. ABC News. <https://www.nbcnews.com/tech/internet/buffalo-suspect-considered-attacking-elementary-schools-churches-accor-rcna29122>

Grieshaber, K. (2022). Germany saw more politically motivated crimes in 2021. AP News. <https://apnews.com/article/europe-crime-germany-race-and-ethnicity-racial-injustice-8595d0041f8694e5326ff02c07a64d35>

Kilander, G. (2022). Texas gunman Salvador Ramos was bullied, cut his own face and fired a BB gun at people, say friends. Independent. <https://www.independent.co.uk/news/world/americas/crime/salvador-ramos-texas-guman-bullied-cut-face-b2087053.html>

Shvartz, C. (2022). Payton Gendron: Tops Never Stops. Odysee. <https://odysee.com/@CarlShvartz:3/3283477-7fe1ef328141a4242fdb4f99110e3bd5:5>

Twitter.com. (2022). #DISTURBING: Gunman live streamed shooting on Twitch under the name "jimboboiiii". Intel Point ALERT. <https://twitter.com/IntelPointAlert/status/1525559392875253760>

JAN HAVLÍČEK

Analytik

Jan Havlíček je absolventem Middlebury Institute of International Studies v Monterey, kde získal titul Mgr. v oboru Terorismus a nešíření jaderných zbraní. Jeho hlavním zaměřením jsou oblasti radikalizace a rekrutování teroristů, zejména pak v Africe a na Blízkém východě. Při svých studiích pracoval na projektech OSN a Centra pro terorismus, extremismus a boj s terorismem (CTEC) v Kalifornii.

INSTITUT PRO POLITIKU A SPOLEČNOST

Posláním Institutu je zkvalitňování českého politického a veřejného prostředí prostřednictvím profesionální a otevřené diskuse a vytvoření živé platformy, která pojmenovává zásadní problémy, vypracovává jejich analýzy a nabízí recepty pro jejich řešení formou spolupráce expertů a politiků, mezinárodních konferencí, seminářů, veřejných diskuzí, politických a společenských analýz dostupných celé české společnosti. Jsme přesvědčeni, že otevřená odborná diskuse a poznání podstaty a příčin jednotlivých problémů jsou nutným předpokladem jakéhokoli úspěšného řešení problémů současné společnosti.

Martinská 2, 110 00 Praha 1

+420 602 502 674

www.politikaspolecnost.cz

office@politikaspolecnost.cz